

**ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-
КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В КРИМУ:
ВІД ВИТОКІВ ДО СЬОГОДЕННЯ**

**НЕЗНАНИЙ В УКРАЇНІ:
ДО 85-ЛІТТЯ ВІД ДНЯ
НАРОДЖЕННЯ ПРОФЕСОРА,
СОЦІОЛОГА ОЛЕКСИ СИМИРЕНКА**

№ 10
щоп'ятниці

**КРИМСЬКА
СВІТЛИЦЯ**

ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНА
УКРАЇНСЬКА
ГАЗЕТА

www.svitlytsia.in.ua

Принаймні такої думки нині дотримується більшість вітчизняних соціологів, котрі досліджують проблему соціальної адаптації вимушено переміщених осіб (ВПО) в різних регіонах України. Адже рівень інтегрованості переселенців великою мірою залежав якраз від того, чи сподівалися вони на швидке закінчення українсько-російського конфлікту й повернення додому.

**ІГОР ГАЛУЩАК,
М. Львів**

Скажімо, Вікторія Середа, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціології Українського католицького університету, протягом власного дослідження щодо інтеграційних викликів з'ясувала, що, приміром, кримчли, себто кримські татари, краще вливалися в місцеві спільноти, аніж жителі окупованих територій Донбасу. «Кримчани чітко розуміли, – вважає дослідниця, – що вони їдуть надовго та психологічно готували себе до того, що треба ґрунтовно облаштуватися на нових місцях. Вони активно включалися у взаємодію з державою – намагалися отримати земельні ді-

КРИМСЬКІ ПЕРЕСЕЛЕНЦІ

**КРИМЧАНИ – СОЦІАЛЬНО
НАЙАКТИВНІШІ
СЕРЕД ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ**

лянки, створювати власні бізнеси. Натомість переселенці зі Сходу, виїжджаючи, часто-густо навіть не брали з собою документів, не вирішували питання із житлом і не звільнялися з

роботи, бо вірили, що скоро повернуться».

Показовою в цьому сенсі є аналіз, проведений львівським Клубом ділових людей (КДЛ), котрий реалізував на теренах Галичини

вже два етапи проекту «Новий Відлік», покликаного надавати вартісні гранти для ВПО на розвиток власної справи. За інформацією КДЛ, 55% заявок на отримання таких грантів пода-

ли саме кримчани й, до речі, не лише представники кримськотатарської спільноти, але й переселенці – кримські українці, котрих аж ніяк не влаштувало перебування у невизначено

довгому стані утриманців у держави.

Зокрема, однією з одержувачок відповідних грантів стала й колишня мешканка Сімферополя Уснє Умерова. Уснє переїхала зі своєю родиною до Дрогобича (Львівська обл.) одразу ж після організованого російськими окупантами псевдореферендуму в Криму. А дізнавшись про проєкт «Новий відлік», вона зрозуміла, що це її шанс стати успішною.

Нещодавно новітня підприємниця розповіла львівським журналістам про свій бізнес-проєкт та ідеї для його розвитку. «Усе почалося з того, що нашим новим знайомим у Дрогобичі дуже сподобалася кримськотатарська національна кухня. Вони й запропонували нам спробувати готувати обіди для своїх колег. Спочатку ми доставляли їжу в один офіс, а потім завдяки «сарафанному радіо» отримали замовлення й від кількох інших. Це й дало початковий імпульс для відкриття власного бізнесу, пов'язаного саме з громадським харчуванням. Тим більше, що мій чоловік за спеціальністю кухар, має досвід роботи більше 10 років. А якщо чесно, відкриття власного ресторану було ще моєю дитячою мрією.

ДОСЛІДЖЕННЯ: УКРАЇНЦІ В КРИМУ (XV – ПОЧАТОК XX СТ.)

КРИМЧАНИ – СОЦІАЛЬНО НАЙАКТИВНІШІ СЕРЕД ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ

КРИМСЬКІ ПЕРЕСЕЛЕНЦІ

Унікальність нашої компанії, яку ми назвали «ТатарАш», що в перекладі означає «татарська їжа», полягає в тому, що ми єдині в місті, хто виробляє страви кримськотатарської кухні і доставляє смачні, якісні їжі, що важливо, гарячі обіди працівникам ділових офісів і місцевого ринку. Думаю, що секрет нашого успіху полягає в професіоналізмі мого чоловіка і, без удаваної скромності, в моїй цілеспрямованості. Та й, звичайно, в нашій спільній ревності до роботи і незмінній якості продукції. Що стосується планів, то, дасть Бог, в найближчі роки плануємо стати кейтеринговою компанією домашньої їжі, яка обслуговуватиме офіси та ринки Дрогобича, Стрия та курортного Трускавця», – розповіла Усніє.

На жаль, нині подекуди існуюча недобросовісна диференціація нинішніх переселенців частково пов'язана й з неякісною роботою локальних ЗМІ, які поширювали й продовжують поширювати певні негативні стереотипи, натомість вважає Ярослав Мінкін, голова правління ГО «Молодіжна організація «Стан». Адже на основі аналізу 28 регіональних ЗМІ виявилось, що це була

головна проблема медіа-ресурсів у Вінниці, Дніпропетровську, Івано-Франківську, Луцьку та Кременчуці. А продукувалися такі стереотипи доволі нерідко через місцевих чиновників, які у своїх коментарях дозволяли собі необдуманно й безпідставно звинувачувати переселенців в усіляких «гріхах». Серед найбільш поширених стереотипів – злочинна поведінка, відмова брати участь в АТО, втеча від відповідальності за свої сім'ї, зомбованість російською пропагандою, неповага до української мови та культури тощо.

Загалом же дослідники сходяться на думці, що, попри всю трагічність ситуації, пов'язаної з тимчасовою втратою Криму та гібридною війною на Донбасі, тут є й певні позитивні моменти – це єднання та взаємодія між жителями різних регіонів України. Отож надихаючим чинником є те, що фактично вперше за часів незалежності України в одному соціокультурному просторі нарешті зустрілися представники різних регіонів. Й тому події останнього часу спонукають до усвідомлення нових цінностей державної незалежності, важливості взаємодії та толерування. Адже не стигматизація біженців, а взаємодопомога є визначальною цінністю для громадянського суспільства.

ВІЙНА ТА МИР

КРИМ І ДОНБАС: НЕЛЕГКА ЦІНА ПОВЕРНЕННЯ

Нині у Львові підбивають багатовимірні підсумки нещодавнього і вже XXIII-го за ліком Національного Форуму видавців у м. Львові. Зокрема, підсумовують і результати численних панельних дискусій, котрі відбулись у межах Форуму. А приводом для однієї з таких і, мабуть, з найактуальніших, стала нещодавно видана Національним інститутом стратегічних досліджень (НІСД) англійська версія монографії науковців цього інституту «Донбас і Крим: ціна повернення» – «Donbas and Crimea: return at what price?» (<http://www.niss.gov.ua/articles/2065>), яку, до речі, було удостоєно Персональною відзнакою президента Форуму видавців Олександри Коваль.

ІГОР ГАЛУЩАК, М. ЛЬВІВ

Відтак про панорамне бачення майбутнього України в цьому контексті розпитувала модератор дискусії Оксана Розумна, завідувачка сектора культурної політики відділу гуманітарної безпеки НІСД і водночас поетеса, котра презентувала власні книжки на Форумі видавців. А свої запитання вона ставила Олександрі Ляшенко, ученому секретарю НІСД, Євгену Магді, політологу, доценту НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», головному редакторові часопису «Ї», політологу Тарасові Возняку та директорові регіональної філії НІСД у м. Львові, к.е.н. Володимирі Волошину.

Слід зазначити, що блакитна зала Палацу Потоцьких ледь вмістила усіх бажаних долучитися до відвертої розмови. Отож активна слухачка аудиторія була дуже різноманітною: і люди поважного віку, і молодь, і науковці, і освітяни, і журналісти, і представники органів влади, і навіть один зарубіжний гість (Німеччина). Була дуже широкою й географія тих, хто завітав на дискусію: і Захід, і Схід, і Крим. Неупереджено та відкрито говорили учасники і про той стрес-тест для глобальної та національної безпеки, яким стала збройна агресія Росії проти Укра-

їни і цивілізованого світу, і про наших «друзів» та «ворогів»; і про Наш Крим, і про Донбас та сценарії їхнього повернення. Говорили й про те, що, як не дивно, але саме зараз найкращі часи для змін. Адже Україна – хай хто б там що говорив – живе, розвивається у сучасному світі та крокує в майбутнє. Відтак наше суспільство має шанс для інтенсивного прогресу і навіть якісного історичного перетворення. Причому настільки потужного, що створить довкола себе своєрідне гравітаційне поле не лише із втрачених територій, а й суміжних регіонів сусідніх держав.

На самому початку, коротко розповівши про те, як з'явилась книжка (а головна її ідея – не «увічнювати» у суспільній свідомості тимчасові втрати – Донбас і Крим), Олександра Ляшенко подякувала усім присутнім за ту допомогу, яку вони надають переселенцям і висловила думку про те, що Україна переможе у цій гібридній війні з багатьох причин, однією з яких є потенціал переселенців. Вона підкреслила, що,

можливо, багатьом вимушеним переселенцям доведеться змиритися з тим, що багато хто з них уже не повернеться додому. Але саме тому, що своїми талантами вони слугуватимуть зміцненню України в нових для них ареалах проживання, повертати Донбас і Крим

буде згодом легше.

Цікаве питання порушив на дискусії Тарас Возняк: а якою є ціна як повернення, так і неповернення? Щодо власне «ціни», то Олександра Ляшенко пояснила, що її формула є дуже складною, оскільки за війну між Росією та Україною платять не лише ці дві країни, але й Європа і США. Згадала промовиця також про те, що означену ціну відбито і на обкладинці книги – це фото, що зробив фотохудожник Антон Кіреєв, який загинув у боях за Донецький аеропорт. А на провокативне запитання, чи не поділити Крим на три частини між Україною, Росією та Туреччиною й таким чином віднайти хоч якийсь прийнятний компроміс за теперішніх обставин, категоричне «ні» сказали практично всі учасники дискусії.

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В КРИМУ

ЄВГЕНІЯ БОРИСЕНКО

АЛУШТА

До березня 2014 р. в Алушті діяла невелика греко-католицька громада, якою опікувався декан Кримського деканату УГКЦ о. протопресвітер Ігор Гаврилів. Через брак коштів на оренду приміщення або побудову культової споруди Служби Божі проходили в приватному помешканні.

ЄВПАТОРІЯ

ПЕРШІ КРОКИ ПАРАФІЇ

Парафію Покрови Пресвятої Богородиці УГКЦ в Євпаторії було засновано в серпні 2005 року. Від стану становлення та реєстраційної діяльності в 2006 році громада перейшла до практичної та публічної праці.

Від самого заснування і до цього часу парохом громади є о. Богдан Костецький. Розповідаючи про заснування своєї громади, о. Богдан зазвичай каже: «Спочатку парафія Покрови Пресвятої Богородиці в м. Євпаторія нараховувала 5 осіб: священник, п. Віра Ковальчук та Господь Бог у Трьох Особах». Не маючи власного храму, громада орендувала приміщення спочатку в єдиній у місті українській бібліотеці. Як розповідає о. Богдан, за півроку існування громада зростає в кілька разів (нині парафія нараховує близько вісімдесяти осіб, щонедільну Службу Божу відвідують півсотні вірян).

Під час Йорданських свят 2006 року о. Богдан з членами громади був запрошений освятити приміщення школи №13. А на другий день директора – Ольгу Олексіївну Тимошенко – викликали у міськвно і попередили: якщо вона ще хоча би раз запросить до школи «уніатського» священника, то буде звільнена з роботи. З гіркою отечь Богдан розповідав також про те, що всі оголо-

Храм св. рівноап. Володимира і Ольги у Керчі

о. Б. Костецький

шення про діяльність УГКЦ у місті зривали.

Щоб полегшити сприйняття богослужінь, неукраїномовним вірним у храмі служать греко-католицьку Літургію російською мовою.

На парафії діє невеликий хор, що складається з кількох жінок, які ведуть все богослужіння; після Служби Божої учасниці хору вивчають нові богослужбові твори українських композиторів. За короткий час церковний хор своїм співом виріс до міського рівня. Невеличкий хор греко-католицької громади запрошували на святкування різних державних та релігійних свят у міський центр дозвілля, від-

так він був візитною картою греко-католицької церкви в Євпаторії.

РОЗШИРЕННЯ РЕЛІГІЙНОЇ ГРОМАДИ

Усі парафіяни беруть активну участь у парафіяльному житті, допомагають одне одному творити міцну Церкву.

При церкві діяла недільна школа, велася катехизація дітей та молоді. Станом на 2012-2013 рік катехизаційні заняття відвідували 14 дітей віком від чотирьох до п'ятнадцяти років.

Також для бажаючих прийняти Святу Тайну По-

дружжя парохом громади було розроблено передшлюбний протокол, положення якого запозичено з практики єпархій Західної України. Для наречених проводилася передшлюбна катехизація.

Вірні УГКЦ в Євпаторії збираються в орендованій кімнатці на набережній ім. Горького, в приміщенні бібліотеки центральної курортної поліклініки.

У 2012 році часто відвідувались вірні греко-католицького віровизнання у селищах міського типу Новоозерне та Чорноморське (50 і 70 км від Євпаторії відповідно). У цих селищах проводились різні церковні таїнства та треби. У перспективі була можливість відкриття релігійних громад у м. Саки, селищі Мирний, а також інших навколишніх селах.

О. Богдан Костецький також ніс капеланське служіння для військової частини В/Ч А-4519 (зенітно-ракетний полк Повітряних Сил України). Після низки відмов місцевої влади надавати землю під будівництво храму УГКЦ безкоштовно для цієї мети спільними зусиллями Преосвященного Владики Василя, пароха о. Богдана, місцевих

парафіян та жертводавців було придбано земельну ділянку. Парафіяни брали активну участь у будівництві Свято-Покровського храму; чи буде він добудований і ким – невідомо...

КЕРЧ

ЄДИНИЙ ОСЕРЕДОК УКРАЇНСТВА

У місті-герої Керчі, де перебуває найстаріша християнська святиня України – збудований у 4 столітті храм святого Івана Хрестителя, на сьогодні проживає близько 160 тис. населення, з них 20% – українці. Головною бідою керченських українців завжди був брак уваги до 160-тисячне місто жодної української школи, жодного українського дитячого садочка, жодної української громадської організації, жодного українського часопису і т. д. Українці жили в своїй державі, немов чужі.

Єдиним місцем у Керчі, де свідомий українець може почути рідну мову, Боже Слово рідною мовою, поспілкуватися нею, є парафія рівноапостольних св. Володимира і св. Ольги УГКЦ, заснована з ініціативи двох місцевих українців у серпні 2004 року. Починати довелося практично з нуля. Станом на 2010 рік громада УГКЦ у Керчі налічувала близько 20 вірних, за рік ця кількість зростає до 50. Громада складається з вихідців із Галичини, Кіровоградщини, Одещини, Черкащини. Їх об'єднує одна мова, культура, традиції, церковний східний обряд.

ХРАМУ БУТИ...

З 2006 до 2010 року Служби Божі відправлялися в римо-католицькому храмі по вул. Театральна, 32 (біля театру ім. Пушкіна).

З 2007 року віряни безрезультатно добивалися в місцевої влади земельної ділянки для будівництва сво-

го храму. Довелося писати до Президента України. В результаті на аукціоні було придбано приміщення площею 130 кв. м (без вікон, дверей, всередині без підлоги і т. д.), з якого планувалося зробити каплицю для проведення богослужінь. За рік, завдяки пожертвам, поставлено двоскатний дах, купол з хрестом, вікна, двері. Через бідність коштів на реставрацію парафія не мала.

З вересня 2006 року парафію обслуговував отець Валерій Сембрет; завдяки його старанням від 16 січня 2011 року в Керчі біля залізничного вокзалу (Вокзальне шосе 49-а, зупинка АТП) з'явився храм св. рівноап. Володимира і Ольги. Перша Служба Божа в цьому храмі відбулася 19 грудня 2010 року на свято св. Миколая Чудотворця; 16 січня 2011 року екзарх Одесько-Кримський кир Василь (Івасюк) освятив храм.

ДЖЕРЕЛА:

- Власна інформація
- Департамент інформації УГКЦ – <http://ugcc.org.ua/>
- Сайт Одесько-Кримського деканату УГКЦ – <http://www.ugcc.od.ua/>
- Релігійно-інформаційна служба України – <http://risu.org.ua/>
- Сайт «Релігія в Україні» – <http://www.religion.in.ua/>
- Газета «Кримська світлиця» – <http://svitlytsia.crimea.ua/>
- Католицький Оглядач – <http://catholicnews.org.ua/>
- Сайт УГКЦ у м. Севастополь – <http://ugcc.sebastopol.ua/history.htm>
- Сайт УГКЦ у м. Керч – <http://ugcckerch.mylivepage.com/>
- Сайт Української Гельсінської спілки з прав людини – <http://helsinki.org.ua/>
- <http://www.depo.ua/rus>

ІНФОРМАЦІЯ НАДАНА САЙТОМ: ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКА ГРОМАДА ЯЛТИ [HTTP://UGCC-YALTA.ORG.UA/](http://UGCC-YALTA.ORG.UA/)

ПАМ'ЯТЬ

Він мав би успадкувати справу свого славетного діда ученого-садівника Левка Смиренка та видатного батька, теж садівника, професора Володимира Смиренка. Батьки та Господь Бог наділили хлопця гострим аналітичним розумом, колосальною працездатністю, умінням докопуватися до глибин істини. Продовжуючи родинну традицію, Олекса Смиренко міг би стати видатним ученим-садівником чи то біологом. Проте це могло відбутися лише за умов природного розвитку українського суспільства та нормальної влади.

ПЕТРО ВОЛЬВАЧ,
АКАДЕМІК УЕАН, ДІЙСНИЙ
ЧЛЕН НТШ, ЧЛЕН НСПУ

РОДИННЕ КОРИННЯ

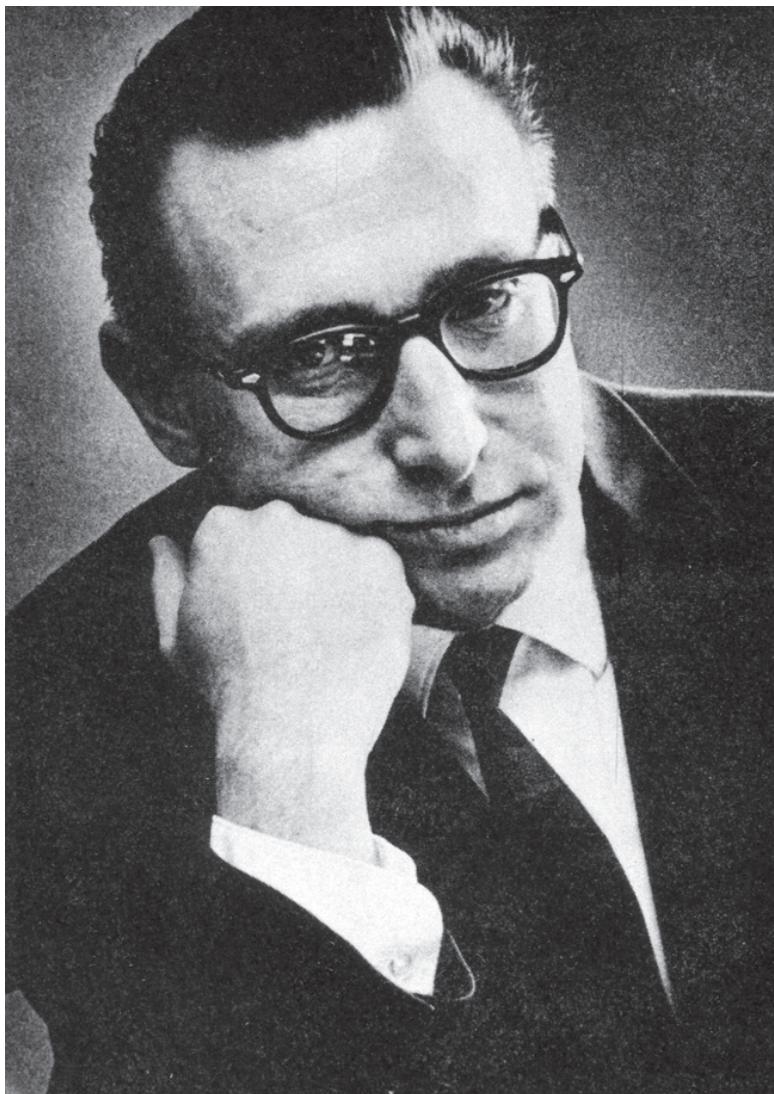
На жаль, тоталітарний ленінсько-сталінський окупаційний режим, запроваджений в Україні, знищив по чоловічій лінії увесь Смиренківський рід, позбавив життя та поламав долі десятків мільйонів українців.

Кілька поколінь Смиренків народжувалися, жили і помирали у родинній садибі Платонів хутір, розташованій на околиці великого й красивого с. Мліїв, неподалік від невеличкого черкаського містечка Городище.

Олекса (Олесь) Смиренко народився 6 вересня 1931 року вже у Києві. Батько Володимир Смиренко та мати Марія Смиренко (в дівочтві Улянченко) переїхали до Києва з Мліївської дослідної станції садівництва, яку професор Володимир Смиренко створив у 1921 році на виробничо-науковій базі батьківського Помологічного розсадника. За десять років невтомної праці станція стала провідною науковою установою країни, головним її науково-методичним центром. Дослідну установу добре знали у багатьох країнах світу.

БАТЬКОВА ДОЛЯ

Мріючи про перетворення України у потужну садівничу державу, професор Володимир Смиренко, подолавши підступну протидію своїх затятих опонентів та недоброзичливців з

НЕЗНАНИЙ
В УКРАЇНІ

(ДО 85-ЛІТТЯ ВІД ДНЯ
НАРОДЖЕННЯ ПРОФЕСОРА,
СОЦІОЛОГА ОЛЕКСИ СИМИРЕНКА)

Марія Смиренко, мати

Тетяна Смиренко, сестра

ЗА СВОЄ ДОСЯГНУТТЯ, НЕЗВАЖАЮЧИ НА ТЯЖКЕ ЗАХВОРЮВАННЯ, ПРОФЕСОР ОЛЕСЬ СИМИРЕНКО ЗРОБИВ ВАГОМИЙ ВНЕСОК У РОЗВИТОК ТА СТАНОВЛЕННЯ СВІТОВОЇ СОЦІОЛОГІЧНОЇ НАУКИ. ВІН - АВТОР ЧОТИРЬОХ ПОПУЛЯРНИХ НАУКОВИХ МОНОГРАФІЙ ТА ПІДРУЧНИКА ДЛЯ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

близького до Кремля мічурінського оточення, створив у київському передмісті Китаєві перший у країні Всесоюзний науково-дослідний інститут південних плодівих і ягідних культур. Він залучив до нього найкращі наукові кадри з усієї України, оснастив наукові лабораторії новітнім європейським обладнанням. Ученому видавалося, що розбіжності у баченні розвитку садівництва та садівничої галузі зі своїми тамбовськими опонентами будуть подолані конкретною працею та науковими диспутами.

Свою науково-обґрунтовану концепцію розвитку садівництва та садівничої науки учений оприлюднив на одній із всесоюзних нарад у Москві. Вона істотно відрізнялася від того, що пропонували масово запровадити в країні прибічники кремлівського улюбленця Івана Мічуріна. По-європейськи освічений український учений, професор Володимир Смиренко рішуче відмежувався від нав'язуваних партією авантюрно-шахрайських мічурінських методів у селекції плодівих культур та піддавав нищівній критиці масове поширення недолугих мічурінських сортів по всій Україні. У суспільно-політичній ситуації, створеній сталінським режимом, цей мужній вчинок українського вченого був рівноцінним самогубству. Цькування й шельмування мічурінцями (саме так цю зграю псевдоучених та шарлатанів називав теж пізніше знищений ними академік Микола Вавилов) після сумнозвісної наради набирало шалених обертів. Науковий та інтелектуальний рівень, вірніше його відсутність, найближчого мічурінського оточення унеможлилював вести чесні й відкриті диспути з професором Володимиром Сми-

ренком та виплеканою ним українською науковою садівничою школою. Мічурінці вдалися до захопчених владою доносів, шельмування, брудних наклепів та брехні. Все інше довершили енкаведисти. На підставі цих доносів «лицарі без совісті і моралі» зліпили широкомасштабну справу про «шкідництво у сільському господарстві» та протидію сталінському курсу на колективізацію. Професору Володимиру Смиренку – людині вельми авторитетній і добре знаній не лише у науковому світі, але й у середовищі виробничників, вправні «чекістські кухарі» визначили у цій антирадянській організації грати роль організатора та керівника. У справі цієї «злочинної групи» по всій Україні проходило кілька тисяч науковців, рядових колгоспників, агрономів, ветеринарів та студентів. Упродовж всього 1932 року, тобто тоді, коли Олекси Смиренку не виповнилося ще й року, смиренківська родина щохвилини чекала на арешт. У Різдвяні свята 1933 року (8 січня) озвірілі чекісти увірвалися до китаївського помешкання Смиренків. Погром та обшук у квартирі тривав від Святвечора аж до ранку. Бандити у законі вилучили всі цінні речі, батьківські нагороди, світлини, документи, прочистили родинний архів, спаливши, за оцінкою грабінників, увесь «непотріб». Після вбивства батька (Левка Смиренка теж вбили у Різдвяні свята 1920-го) помешкання ученого пограбували, а архів та багато документів знищили. Тому сьогодні маємо величезні прогалини у життєписі кількох поколінь Смиренків, безслідно зникли рукописи наукових праць як Левка, так і Володимира Смиренків.

Машинописний рукопис безсмертної праці Великого Садівничого України «Українсько-російська помологія» професор Володимир Смиренко напередодні арешту перевіз до помешкання матері та сестри Тетяни, які мешкали на вул. Артема, 14а, кв. 28, де у схроні рукопис перебував майже тридцять років.

СІМ'Я «ВОРОГА
НАРОДУ»

Володимира Смиренка заарештували і відвезли до Лук'янівської в'язниці. Дружину Марію з двома дітьми у лютий мороз викинули з помешкання. Оскільки транспорт з Китаєва ще не ходив, то мати з дітьми (дворічним Олексою та семирічною Тетяною) до центру Києва добиралися пішки.

Через те, що сім'я «ворога народу» не могла тривалий час жити навіть у родичів, то упродовж всього періоду ув'язнення чоловіка Марія Симиренко з дітьми, побоюючись арешту, вимушена була виїхати з Києва і поневірятись по всій Україні. У той час майже по всій Україні лютував страшний голод, біженцям жилося вельми сутужно, сім'я бідувала, а діти часто хворіли. Саме тоді Олекса тяжко захворів, астма переслідувала його усе життя. Вона і вкоротила віку майбутньому видатному ученому.

Під час німецької окупації сім'я повернулася до свого помешкання. Як сім'ї репресованого радянською владою та організатору і колишньому директору Мліївської дослідної станції, окупаційна влада дозволила жити у родинній садибі Платонів хутір. Марія Симиренко, як учитель за фахом, працювала у місцевій школі, а її доньці Тетяні, яка добре володіла німецькою і французькою мовами, запропонували працювати перекладачем. Пізніше зятяті антисимиренківці будуть звинувачувати сім'ю знищеного енкаведистами професора Володимира Симиренка у зраді та колабораціонізмі. Це звинувачення зятяті комуномічурінці у своїй люті й ненависті до Симиренків та «симиренківщини» використовують й донині. Саме через це видатний учений, окраса та гордість вітчизняної науки професор Володимир Симиренко та його величезний творчий доробок й донині перебувають у напівреабілітованому стані. Після загибелі ученого у вересні 1938 року в катівнях НКВС в Україні жодного разу не вшанували його пам'ять. Його іменем не названа жодна з наукових та навчальних установ, які він організував або в яких працював.

ЕМІГРАНТИ НЕ З ВЛАСНОЇ ВОЛІ

За прикладом свого славетного батька в родині Симиренків діти знали кілька іноземних мов, але рідною для них завжди була українська. Шанобливе ставлення до рідного слова та любов до України родина Симиренків зберегла і в еміграції. Колеги професора Олекси Симиренка пригадують, що він добре володів українською мовою, пам'ятав своє генетичне коріння і тепло ставився до своєї Батьківщини, яку змушений був полишити ще хлопчиком.

Олексієва сестра Тетяна, громадянка Канади, – справжня берегиня і літописець симиренків-

В. Симиренко у Млієві. Початок 20-х років

КІЛЬКА ПОКОЛІНЬ СИМИРЕНКІВ НАРОДЖУВАЛИСЯ, ЖИЛИ І ПОМИРАЛИ У РОДИННІЙ САДИБІ ПЛАТОНІВ ХУТІР, РОЗТАШОВАНИЙ НА ОКОЛИЦІ ВЕЛИКОГО Й КРАСИВОГО С. МЛІІВ, НЕПОДАЛІК ВІД НЕВЕЛИЧКОГО ЧЕРКАСЬКОГО МІСТЕЧКА ГОРОДИЩЕ

4-річний Олесь Симиренко (зліва), хворий на фурункулез, та його товариш дитинства Володя Фомін (Херсон, середина 30-х років)

ського роду. Все, що робилося в незалежній Україні із вшанування пам'яті славетної родини Симиренків, відбулося за її активної участі. Вона до самої смерті у 2001 році щорічно відвідувала Україну та свою малу батьківщину Платонів хутір. Вона привезла врятований рукопис батькової праці «Часткове сортознавство плодових рослин» і за власний кошт та за невеличкої допомоги держави видала два томи цієї праці.

Рятуючись від неминучої енкаведистської розправи, сім'я Володимира Симиренка з величезними труднощами дісталася Чехословаччини, звідки невдовзі Симиренки переїхали до Бельгії. Там Тетяна здобула ще одну вищу освіту, а її діти закінчили школу.

В 1950-му сім'я Симиренків-емігрантів переїхала до США. Олекса Симиренко у віці 19 років вступив до Міннесотського університету, а після його закінчення вступив до аспірантури. Закінчив її у 1961 році, тоді ж захистив докторську дисертацію з соціології. Як професор викладав соціологію у Невадському, Каліфорнійському та Пенсильванському університетах.

НАУКОВИЙ ДОРОБОК

За своє досить коротке життя, незважаючи на тяжке захворювання, професор Олесь Симиренко зробив вагомий внесок у розвиток та становлення світової соціо-

логічної науки. Він – автор чотирьох популярних наукових монографій та підручника для вищих навчальних закладів.

У провідних фахових часописах Америки, Канади, Великої Британії та Іспанії ним опубліковано понад тридцять наукових статей. Наукові праці професора Олекси Симиренка високо поціновані науковою громадськістю. Англомовна монографія «Пілігрими, колоністи і завойовники» написана за матеріалами захищеної докторської дисертації. Вона була присвячена вивченню життя, побуту та діяльності карпато-руської (української) громади штату Міннесота. Без сумніву, зазначена праця була б вельми цікавою для українського читача. Але жодна з численних наукових праць професора Олекси Симиренка навіть у незалежній Україні не була видана. І у цьому провина головним чином вітчизняних соціологів. Багато з них ще й донині перебувають у полоні соціологічних концепцій радянської доби. У своїй останній науковій монографії «Професіоналізація радянського суспільства» професор Олекса Симиренко одним із перших серед фахових соціологів світу зробив соціологічний розтин радянського суспільства, переконливо довів його вади, аномалії, хвороби та історичну безперспективність. Він підтвердив, що процеси професіоналізації політики у Радянському Союзі істотно відрізняються від західних суспільств. На Заході, на думку ученого, професіоналізація громадсько-політичного життя означає те, що люди, які обрали собі за фах політику, не визначають і не мають впливу на політичне рішення суспільства. Професійні західні політики прислухаються до волі своїх виборців і намагаються її виконати.

Для сучасного читача досить цінним лишається аналіз учено-

го руху суспільного опору більшовицькому режиму. Він у різні часи мав різний характер: збройний опір до кінця 30-х років минулого століття, період опозиції, період активних проявів інакодумства, прояви непокори режиму, релігійні рухи.

ВАГОМИЙ ВНЕСОК

Професор Олекса Симиренко зробив вагомий внесок у вивчення історії російсько-радянської соціології, починаючи від часів Петра I. На його думку, соціологія як наука в Російській імперії розпочинається з 1861 року, тобто з відміни кріпацтва. Її виникнення учений пов'язує з діяльністю таких яскравих громадських діячів, як Кропоткін, Лавров, Плеханов, Михайловський. Більшовицький переворот у листопаді 1917 року та встановлений на багато років лєнінсько-сталінський комуністичний режим фактично знищив соціологію як науку, поставивши її поза законом. Якщо ж і відбувалися в країні хоч якісь примітивні соціологічні дослідження, то вони проводились на замовлення партапарату або самими партійно-кадебістськими структурами.

Важливе місце у фундаментальній науковій праці професора Олекси Симиренка «Професіоналізація радянського суспільства» посідає глибокий аналіз стану та розвитку радянської соціології від доби хрущовської відлиги до сімдесятих років. Цей величезний інформаційний масив, який надає зазначена праця американсько-українського ученого, професора О. Симиренка, без сумніву, буде цінним і цікавим і для сучасного українського читача. Адаже не лише широкому читацькому загалу, але і переважній більшості фахівців в Україні ім'я та праці цього визначного американського ученого-соціолога, нашого земляка професора Олекси Симиренка, історично закоріненого в українську землю, зовсім не відомо. Тож є нагальна потреба у поверненні його наукової спадщини в Україну хоча б напередодні його 85-ліття та прийдешнього 90-ліття. Мабуть, на часі й оновлення експозиційних стендів Музею Родини Симиренків у їхній родинній садибі Платонів хутір. У ньому професор Олекса Симиренко має посісти гідне місце поруч зі своїми славетними предками.

ЗА ПРИКЛАДОМ СВОГО СЛАВЕТНОГО БАТЬКА В РОДИНІ СИМИРЕНКІВ ДІТИ ЗНАЛИ КІЛЬКА ІНОЗЕМНИХ МОВ, АЛЕ РІДНОЮ ДЛЯ НИХ ЗАВЖДИ БУЛА УКРАЇНСЬКА. ШАНОБЛИВЕ СТАВЛЕННЯ ДО РІДНОГО СЛОВА ТА ЛЮБОВ ДО УКРАЇНИ РОДИНА СИМИРЕНКІВ ЗБЕРЕГЛА І В ЕМІГРАЦІЇ

ФОТО З АРХІВУ ОЛЕКСАНДРА ГОЛОБОРОДЬКА, М. ХЕРСОН. САЙТ: HTTP://KHERSONCI.COM.UA/

ДЖЕРЕЛА

Зухвала анексія Криму Російською Федерацією викликала появу багатьох різноманітних публікацій на тему історичних, економічних, культурних зв'язків Кримського півострова з Україною. Ми не залишаємось осторонь і пропонуємо увазі наших читачів дослідження відомого українського історика, археографа Ярослава Дашкевича, автора понад 1700 наукових та публіцистичних праць. Воно побачило світ ще у жовтні 1991 року, проте залишається актуальним і зараз, через 25 років, особливо зважаючи на події холодної весни 2014 року. То ж чи має Україна право на Крим? Спробуємо дізнатися про це...

ЯРОСЛАВ ДАШКЕВИЧ

(ПОЧАТОК У № 8)

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ РУХ У КРИМУ В 1917-1918 РР.

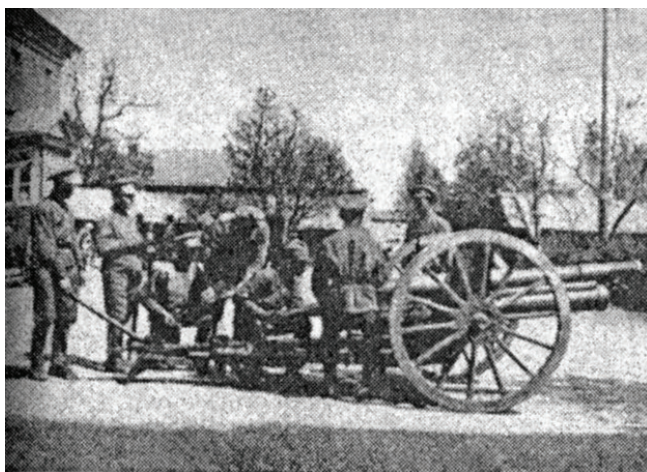
Великі зміни відбувалися у самому Криму. У Сімферополі після лютневої революції відбулися збори української інтелігенції (понад 200 чоловік), на яких було утворено Сімферопольську українську громаду, її очолив викладач гімназії Клименко. У складі Залогової (гарнізонної ради солдатських депутатів) було утворено українську секцію для культурно-освітньої роботи. Виник Український військовий клуб ім. гетьмана П. Дорошенка (головою клубу став офіцер Мацько). 24 травня 1917 р. у Сімферополі відбулося величаве Шевченківське свято, в якому взяло участь близько 15 тис. осіб, делегації з Феодосії, Севастополя, від Чорноморського флоту. В цей же день з україні-

Патріотична маніфестація моряків українського Чорноморського флоту, натхненна успішним походом Запорізького корпусу УНР на Крим. Севастополь, квітень 1918 року

УКРАЇНЦІ В КРИМУ (XV – ПОЧАТОК XX СТ.)

24 ТРАВНЯ 1917 Р. У СІМФЕРОПОЛІ ВІДБУЛОСЯ ВЕЛИЧАВЕ ШЕВЧЕНКІВСЬКЕ СВЯТО, В ЯКОМУ ВЗЯЛО УЧАСТЬ БЛИЗЬКО 15 ТИС. ОСІБ, ДЕЛЕГАЦІЇ З ФЕОДОСІЇ, СЕВАСТОПОЛЯ, ВІД ЧОРНОМОРСЬКОГО ФЛОТУ. В ЦЕЙ ЖЕ ДЕНЬ З УКРАЇНІЗОВАНИХ ЧАСТИН СІМФЕРОПОЛЬСЬКОГО ГАРНІЗОНУ (ВОНИ НАЛІЧУВАЛИ 10 ТИС. ОСІБ НА 30 ТИС. ВСІЄЇ ЗАЛОГИ) БУЛО УТВОРЕНО ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ СІМФЕРОПОЛЬСЬКИЙ ПОЛК ІМ. ГЕТЬМАНА П. ДОРОШЕНКА, ЩО ЗАЙНЯВ ОКРЕМУ КАЗАРМУ, ВИВІСИВШИ СИНЬО-ЖОВТИЙ ПРАПОР

зованих частин Сімферопольського гарнізону (вони налічували 10 тис. осіб на 30 тис. всієї залоги) було утворено Перший український сімферопольський полк ім. гетьмана П. Дорошенка, що зайняв окрему казарму, вивісивши синьо-жовтий прапор. (Виходить, що у 1917 р. вивісити в Криму синьо-жовтий прапор було легше, ніж тепер!) Під час виборів до Сімферопольської міської ради 1917 р. українці висунули своїх кандидатів і провели до складу міської ради трьох радних-українців.

У Севастополі після лютневої революції гурток «Кобзар» вийшов з підпілля. У березні 1917 р. він провів перші збори українських моряків. Почався рух за українізацію Чорноморського флоту. У квітні 1917 р. на других зборах було утворено Українську чорноморську громаду на чолі з В. Лашенком, про якого я вже згадував. Українська чорноморська гро-

мада мала свій центр у будинку Уніон-банку на головній вулиці Севастополя. У громаді працювали військова, просвітня, агітаційно-пропагандистська та господарська секції, в яких дуже активну участь брали вищі рангом офіцери флоту. До кінця квітня українські корабельні ради або гуртки виникли майже на всіх кораблях флоту, в сухопутних частинах Севастопольської морської фортеці, в частинах морської авіації. У липні 1917 р. першим підняв український прапор міноносець «Завидний».

Після проголошення Української Народної Республіки III універсалом (19 листопада) майже половина кораблів флоту підняла український прапор, у Севастополі відбувся військовий парад.

1917 року в Криму починають виходити українські книжки. У Севастополі виникло українське видавництво «Атос», що видало,

між іншим, драматичний твір-комедію В. Товстоноса «Товариш Пролітайло»; у Феодосії було надруковано брошуру П. Нечипоренка «Про стародавню Русь». У наступному 1918 р. в Сімферополі побачили світ «Пісні та вірші» Д. Ткаченка.

Весь український громадсько-політичний, військовий та культурний рух натрапив на страшну протидію російських шовіністичних кіл та зрусифікованої верхівки деяких національних меншин (євреїв, поляків). З іншого боку, він користувався підтримкою кримських татар, білорусів, грузинів. При українській допомозі дійшло до утворення в Сімферополі татарського куреня під командуванням поручника Ібрагімова.

Як відомо, в кінці грудня 1917 р. – на початку січня 1918 р. більшовицькі закатники почали захоплювати територію Криму, зміцнюючи своє панування жорстоким терором, який коштував життя десяткам тисяч невинних людей. Жертвами терору стали також українські громадські та культурні діячі.

БОРІТЬБА ЗА КРИМ

Хоча Центральна Рада в перші місяці своєї діяльності займала не завжди послідовну позицію, в остаточному результаті вона не відмовилася від цієї території та від Чорноморського флоту. 22 грудня 1917 р. в Києві було утворено Генеральний секретаріат морських справ, перетворений 1 березня 1918 р. на Морське міністерство. Ще раніше, 14 січня 1918 р., колишній російський Чорноморський військовий флот, а також торговельний флот було проголошено флотами Української Народної Республіки. У квітні 1918 р. Центральна Рада устами міністра закордонних справ оголосила, що Крим становить частину України. В середині квітня 1918 р. військова кримська група полковника Петра Болбочана (виділена із Запорозького корпусу генерала Натіє-

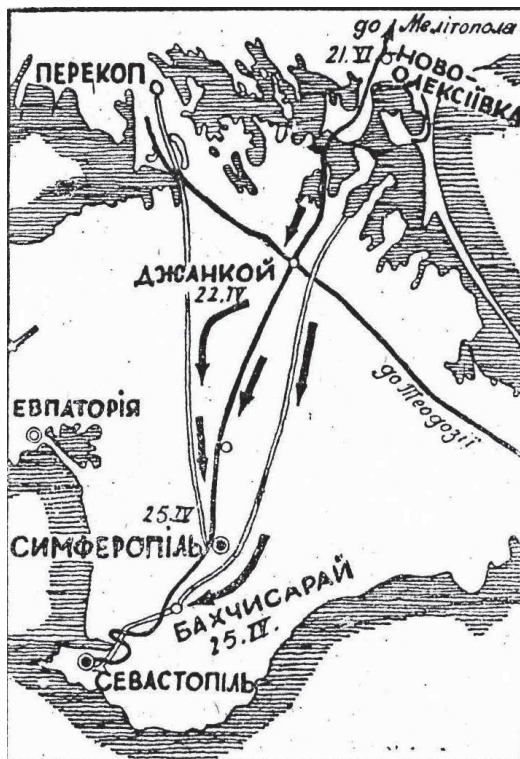
Петро Болбочан

ва) почала наступ на червоний Крим. 20 квітня група прорвала більшовицький фронт на Сиваші, 22 квітня зайняла Джанкой, 25 квітня – Сімферополь, поваливши там владу Раднаркому Кримської радянської республіки і захопивши в полон Штаб оборони республіки. Цього самого дня Гордієнківський кінний полк зайняв Бахчисарай. 29 квітня Чорноморський флот у складі 3 бригад лінійних кораблів, 1 бригади крейсерів, 1 бригади гідрокрейсерів дивізії міноносців і 22 підводних човнів підняв українські прапори.

Однак під натиском німців, що почали окупувати Крим, українські війська були змушені вийти з Криму.

Гетьманський уряд, незважаючи на свою велику залежність від німецької військової влади, не думав відмовлятися від Криму. В такому дусі діяли представники Української держави в Криму – адмірала Михайло Остроградський-Апостол (травень-червень 1918 р.) та В'ячеслав Ключковський (з червня 1918 р.). У липні 1918 р. в Києві було утворено Комітет Степової України з завданням підготувати інтеграцію Криму. Місцевий кримський уряд, що також спирався на німецьку збройну силу (уряд ген. Сулеймана Сулькевича, білоруського татарина за походженням), проводив різко антиукраїнську політику, намагаючись захопити ті три повіти континентальної України,

В СЕРЕДИНІ КВІТНЯ 1918 Р. ВІЙСЬКОВА КРИМСЬКА ГРУПА ПОЛКОВНИКА ПЕТРА БОЛБОЧАНА (ВИДІЛЕНА ІЗ ЗАПОРОЗЬКОГО КОРПУСУ ГЕНЕРАЛА НАТІЄВА) ПОЧАЛА НАСТУП НА ЧЕРВОНИЙ КРИМ. 20 КВІТНЯ ГРУПА ПРОРВАЛА БІЛЬШОВИЦЬКИЙ ФРОНТ НА СИВАШІ, 22 КВІТНЯ ЗАЙНЯЛА ДЖАНКОЙ, 25 КВІТНЯ – СІМФЕРОПОЛЬ, ПОВАЛИВШИ ТАМ ВЛАДУ РАДНАРКОМУ КРИМСЬКОЇ РАДЯНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ І ЗАХОПИВШИ В ПОЛОН ШТАБ ОБОРОНИ РЕСПУБЛІКИ

Карта Кримської операції Армії УНР, квітень 1918 року

які раніше входили до складу Таврійської губернії. Після митної війни та фактичної блокади, проведених з українського боку, С. Сулькевич змушений був капітулювати. Внаслідок українсько-кримських переговорів у Києві (вересень 1918 р.) було опрацьо-

вано прелімінарний договір про входження Криму до складу Української держави зі збереженням внутрішньої автономії, територіальної армії, власної адміністрації, зі статс-секретарем для справ Криму в Кабінеті Міністрів України. 11 листопада

1918 р. німці передали рештки Чорноморського флоту (1 лінійний корабель, 1 гідрокрейсер, 7 міноносців) Україні. 16 листопада в Криму, за погодженням з українською стороною, було утворено новий уряд на чолі з караїмом Солломоном Кримом.

Підняття українського прапора на Чорноморським флоті, 29 квітня 1918 р. Художник Леонід Перфецький

ГОВОРЯТЬ ЦИФРИ...

Подальші події в Україні та Криму зруйнували ті політичні й економічні зв'язки, які почали встановлюватися і зміцнюватися. Вони відбилися трагічно також на становищі українців Криму. На Крим насувалися нові хвилі білого та червоного терору...

Недаремно я зупинився докладніше на подіях 1917-1918 рр. Мені здається, що тут відчутні деякі аналогії з подіями в сучасному Криму. Можливо, вивчення цих подібностей допоможе в боротьбі за рівноправність українського населення Криму, кількість якого досягне незабаром 1 млн. осіб.

Закінчуючи свою розповідь, постараюся відповісти хоча б поверхнево, на запитання: скільки все ж таки могло бути українців у Криму напередодні революції 1917 р. Про фальсифі-

каторство російської дореволюційної статистики я вже згадував – та фальсифікаторська лінія відносно статистики Криму тривала також у радянський час. Спробую застосувати метод ретроспекції, виходячи з перепису 1926 р.

За офіційними даними цього перепису, в Криму на 714 тис. населення мешкало 301 тис. росіян (42%), 77 тис. українців (близько 11%), 179 тис. татар (25%). Відомо, що в Криму, як і в інших регіонах тогочасної РРФСР, кількість українців та білорусів у 1926 р. на суміжних до України та Білорусії територіях штучно дуже зменшували. Корективи, внесені демографічною статистикою, припускають, що в Криму в цей час мешкала приблизно однакова кількість росіян та українців – по 180-200 тис. осіб (тобто приблизно по 26%). Треба думати, що співвідношення національностей Криму не дуже змінилося протягом Першої світової війни і т. зв. громадянської. У 1913 р. в Криму мешкало близько 730 тис. осіб; якщо вважати, що й тоді українців було 26%, то загальна їхня кількість становила близько 190 тис. Очевидно, що ці підрахунки вимагають перевірки (якщо вона можлива), але мені здається, що цифри відповідають тогочасним реаліям.

ЗРУЙНУВАТИ ПЕРЕШКОДИ...

Які можна зробити висновки з того, що я говорив про етнічну, а частково й політичну історію українців Криму т. зв. дорадянського періоду?

По-перше, починаючи з періоду існування давньої Київської держави, та ще й раніше, серед мешканців Криму завжди була значна кількість українців та їхніх безпосередніх предків – русів.

По-друге, у XVII ст. в Криму склалася така етнодемографічна ситуація, що українців на півострові було в 3-4 рази більше, ніж кримських татар і турків. Невміння тогочасної української сторони будувати

відносини з Кримом на реалістичних підставах, а також байдужість до долі українців-невільників стали основною причиною того, що в Криму ще тоді не сформувалася численна за своїм складом українська спільнота. Цей висновок має цілком актуальне політологічне значення для нашого часу. Непродумане ставлення до російськомовних прошарків українського населення може не лише закрити шлях до їхнього повернення в лоно української нації, але й перетворити цю етнолінгвістичну групу в байдужу або й ворожу до українства. «Saveant cjsnules ne quid respublica detrimenti cariat» – говорив Цицерон. Тому хай справді «пильнують консули, щоб республіка не зазнала якоїсь шкоди».

По-третє, національні переслідування з боку російської адміністрації та шовіністичних кіл російського суспільства в Криму стали причиною денационалізації основної маси українського населення Криму. Однак, незважаючи на це національне гноблення, сприятливі обставини революційних 1917-1918 років довели до спалаху національної свідомості, активного і досить міцного суспільно-політичного, військового і культурного руху серед українців Криму, для придрушення якого було застосовано засоби червоного і білого терору.

І, нарешті, останній висновок: історія українців Криму, як важлива і незвичайно актуальна дослідницька проблема, вимагає поглибленого вивчення в наш час. Такі дослідження можуть допомогти зламати не лише панівні зафальшовані стереотипи, але й зруйнувати перешкоди, які стоять сьогодні на шляху українського національного відродження Криму, на шляху, в кінці якого вже справді шануватимуться як права людини, так і права народів та націй. Також української нації в Криму.

СТЕЖКАМИ ПРОВІНЦІЙНИХ ВІРШУВАНЬ, АБО ДЕЯКІ ПРИВАТНІ СПОСТЕРЕЖЕННЯ З ТРЕТЬОГО ЕШЕЛОНУ КРАСНОГО ПИСЬМЕНСТВА: ЧАСТИНА ПЕРША

НОТАТКИ

ОЛЕКСАНДР
ЯРОШЕВСЬКИЙ

Невдячна то справа – бути провінційним поетом. Агроном чи ветеринар, бухгалтер чи майстер лісу, старшокласник і пенсіонер, набагато рідше – вчитель, – майже ніколи не філолог, а скоріше, що астроном, часто-густо – журналіст місцевої газети, туди ж вічно заклопотаний культ-організатор, а то й двоє – ото приблизно з цього селищного та невеличких міст інтелігентського прошарку складаються зазвичай провінційні ЛІТО – Літературні Об'єднання. В Криму ще до цього стандартного набору додамо колишніх моряків та військових пенсіонерів. Вони збираються в яку-небудь визначену неділю раз на місяць – улітку рідше, а взимку за інерцією не частіше – в редакціях місцевих ЗМІ (о, це вже геть серйозно!), ординарно – в читальних залах центральних районних і селищних бібліотек... І дуже рідко читають там вони власні вірші, надаючи перевагу смакуванню відомих строф Єсеніна чи Цветаєвої, ...Мабуть, оцих двох, не трьох навіть. Для Пушкіна, Шевченка, Лесі, навіть Висоцького є календарні дати, Некрасова благополучно пройдено у школі, Баратинський чи Осьмачка – а хто це? Про бухгалтера Бориса Чичибабіна або кинематиста Миколу Вінграновського годі й питати, про Ахматову, звісно, чули (дехто навіть знає, що це – не те ж саме, що Ахмадуліна...), як і про Пастернака, але то таке... Провінція, що вдієш! Назвав би це явище – поети від шкільної програми з російської літератури.

Осінь барви зелені
Вифарбувала в гарячі,
Ну а тепер за літом
Сірим дощем все плаче.
Красу, на жаль, не повернеш,
Ні квітам, ні буйним кленам,
Все витоптано кроком –
Сильним, стрімким, шаленим!
Погублено і розбито,
Навіщо тепер ім жити?

Але завмирають клени,
І падають в землю квіти,
Щоб по весні веселі
Знову почати жити –
Щоб розпустились квіти,
Листя на тому ж клені,
Щоб довго іще шаленіти
Кроком життя шаленим.

Вже відлітають журавлі
Моєї радощі та жалю,
Я залишаюсь на землі –
Безкрила птаха. Замерзаю.

Вже відлунали у гаях
Вітри різночюї печалі,
Лиш залишилися в очах
Росинки з пелюстків конвалій.

Лише залишилися пісні,
Що навесні птахи співали,
І не злічить минулі дні,
Що так безслідно пролітали.

Вже не повернуть журавлі,
Лиш синє небо – твої очі,
Та жовте листя на землі
Про ті часи мені шепоче.

Ті, хто чув про Ліну Костенко чи пам'ятає піввірша з Осипа-Юрія Федьковича, хто не зміг забути з шкільної програми молодого геніального Тичини «бій вогневий» або студював усерйоз Василя Стуса чи – страшно мовити! – хай і (умовно) російськомовного, але Хлебнікова – на збіговиська записних тих поетів не ходять, це їхня приватна війна з провінційним шаблоном. У тому останньому середовищі може бути будь-хто, від скромного графомана до невизнаного генія.

Рядки перших традиційно прикрашають шпальти місцевої преси по красних датах, бо там впевнено оселилися незрушні теми Жінки (Матері), Батьківщини (Вітчизни) та Перемоги (Великої)... Була ще Партія, її ім не вистачає та кортить... Віяння вітрів сучасності інколи спонукають когось з них на щось геть патріотичне, як-от, приміром, перекладання віршів Василя Симоненка російською.

Рядки других розходяться у списках поміж «своїх», хто здатен оцінити. Там до сюрреалізму інколи доходить, і ці цінителі інколи намагаються закинути ті витвори місцевих геніїв принаймні в область... А в області повно своїх. Іноді ці другі, нудьгуючи від самотності, вкидаються не для розваги в життя ЛІТО, воно, життя, жвавішає, набуває рис літературного навчання, на шпальтах місцевих газет з'являються вірші про погоду й природу та цілі «літературні сторінки»... ненадовго.

Потрібна відверта завзятість плюс сприятливий збіг обставин, щоби в провінції з'явилася бодай якась книжка місцевого віршування. Часи, коли пересічна людина могла собі щиро дозволити видрукувати власну книгу, не ризикуючи домашнім бюджетом інколи геть катастрофічно, а пооди-

нокими випадками і смертельно, – минули приблизно 100 років тому. Чи люди зубожіли в грошах, а чи типографії районні знахобніли, жируючи друком швидко змінних форм бланків звітності, – та до книжок доходить хіба що в аматорів із підприємців, тоді з'являються наскрізь глянцево-ві томи на крейдованім папері, достойному все ж кращого ужитку... Або в статечних пенсіонерів, які підключають напрацьовані за довге трудове життя зв'язки й друкують збірки коштом старих та успішних друзів – директорів колишніх радгоспів і розподільвачів різних бюджетів по статтях.

Ревні до досягнень особистих колег по відбуванню часу у ЛІТО, і перші, й другі зазвичай щиро радіють, коли у сусідів бодай щось виходить колективне. От не забуду, як чудова Таня Алюнова, геній, можливо, не провінційного рангу, раділа в Судаку тієї далеченької зими з виходу в світ зошити-збірки ЛІТО містечка Карасубазар (яке й досі чомусь зветься «Белогорск») – а там же ж не було ані поезії, ані поліграфії – баче була все ж певна «перша ластівка!» Про Таню Алюнову, her life and work, треба писати окремо та особливо, як про непересічне життя й геть не селищного рівня талант. І хоча вона ані слова не написала українською, бо в школі вчилася десь в Сибіру, та читали її не тільки у Криму, а в Україні навіть перекладали аматори та професіонали. Це – іншим разом, зараз бо про те, як скромне Судацьке ЛІТО з геть не оригінальною для цієї частини світу назвою «Кіммерія» вибухнуло зненацька кількома досить статечними – принаймні ззовні – книжками.

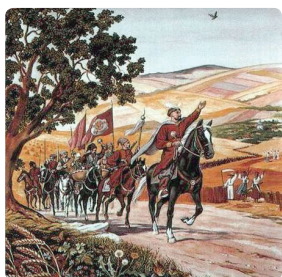
Той видавничий бум, що охопив тихий узимку курортний Су-

дак десь більш вже ніж півдесятиліття тому, – був неповторним і цікавим феноменом, наслідком шаленого збігу неймовірно сприятливих чинників. Ба це не приклад, тому не про це – а про книжки, що ми одтепер з того маємо – дуже пристойні як поліграфічно, так частково і за змістом, що їх не прикро погортати, й не соромно будь-кому показати. Буває небувале!

Усього було їх, може, приблизно 6 видань. І перше – «Лики осені». А може, друге, бо водночас з цим в осінньо-барвнього кольору палітурці томиком вийшов ще й перлово-сірий «Провожая эпоху». В якому от і було зібрано саме поважні дописи на тему того, що пнулося, та не вмістилося на перші шпальти красних випусків місцевих часописів. То ж не про нього, – про щемливу осінь.

З 22 поетів, представлених у збірці «Лики осені», тільки шестеро вже увійшли в пантеон місцевого красеного письменства. Решта 16 ще пишуть – принаймні писали тоді, коли формувалася збірка. Можливо, хтось з них віршує й українською – достеменно відомо про двох або, може, й геть п'ятьох, що щось можуть написати чи то позабутою рідною, чи вивченою у школі українською. Але маємо ми у книжці, з 69 різних віршів, тих українських аж 4. Один з них став навіть «хрестоматійним», – про «барви жовтогарячі». Можливо, він не найсильніший у цій авторській підбірці, в цій збірці взагалі, проте саме ним колись-бо свідчив тихий узимку курортний Судаку поважним своїм гостям, що українське слово і в ній є та – живе. Ось тут він, і візьмемо ще й інший, другий, теж осінній, та, про всяк випадок, тріхи сховаємо автора за літерами, як-от: А., чи Б., В... Г.Д. – такі часи.

У НАСТУПНОМУ ЧИСЛІ «КРИМСЬКОЇ СВІТЛИЦІ»

ХАНСЬКА УКРАЇНА:

Тривалий час історики незаслужено применшували роль південних теренів сучасної України у процесах її державотворення. Це й не дивно, адже «легітимізація» де-юре сепаратистського утворення – підмосковської лівобережної Гетьманщини, якою кілька століть займалася російська і радянська історична наука, не могла дозволити ґрунтовних досліджень ще одного державного центру Війська Запорозького. А насправді козацька держава під протекцію Кримського Ханства і Османської імперії мала значно більше прав на спадщину Богдана Хмельницького, ніж будь-хто інший...

ГАЗЕТА «КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ»

Всеукраїнська літературно-публіцистична та мистецька газета
Виходить із 31 грудня 1992 року
Свідоцтво про реєстрацію КВ №12042-913/ПР від 30.11.2006 р.

Засновники

Міністерство культури України
Всеукраїнське товариство
«Просвіта» імені Тараса Шевченка
ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»

Адреса редакції
03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1;
тел.: +38 (044) 498-23-65

Видавець
Національне
газетно-журнальне
видавництво

Генеральний директор
Андрій ШЕКУН

Головний редактор
Віктор Мерзвинський

Дизайн та верстка
Марк Канарський,
Оксана Кочергіна

Поліграфічний комбінат
ТОВ «Типографія «Від "А" до "Я"»
м. Київ, вул. Колекторна, 38/40
тел.: (044) 563-18-04, 562-28-51
Розповсюдження і реклама
тел.: +38 (044) 498-23-64
Редакція не публікує колективні
листи та звернення
Публікуючи проблемні матеріали,
редакція, окрім спеціально
обумовлених випадків, подає лише
авторський погляд.
Передрук і відтворення текстових
та ілюстраційних матеріалів
«Кримської світлиці» – тільки
з письмового дозволу редакції.

Передплата на газету
Передплатна ціна на 2016 р.:
1 місяць – 14,44 грн.;
півріччя – 86,64 грн.

У передплатній ціні враховано
вартість доставки до вашої
поштової скриньки і вартість
оформлення абонементу.

Передплатний індекс
90269

Наклад 1000 прим.
Ціна договірною

